

Живка ТАНЧЕВА

Под старата лозница

Инатът на бай Генчо

/Разказ/

гр. Бяла черква
2017 г.

Генчо Бонев Ненов

Арестуваха го на площада пред часовниковата камбанария. Бяха: кмета Тодор Панаъотов, партийният секретар Янко Тенев и брат му Нено Бонев. Антон Душков /Доцина/ пряко не участваше, но неговите методи за сплашване на населението, когато оглави милицията в района след 09.09.1944 г. ясно прозираха. Бай Генчо Бонев знаеше защо го арестуват и не се възпротиви.

- Нали ви предадох архивата, какво повече искате?

- Да, но я предаде не когато я искахме, а по-късно - разпери ръце партийния секретар.

- Изчаквах нареждане от висше стоящите органи на „Земеделската задруга“ - спокойно им отговори бай Генчо Бонев като човек, който нямаше никаква престава, че е нарушил държавните закони. През своя живот той живя порядъчно, винаги се бе съобразявал със законите на държавата и ги спазваше стриктно.

- А, аз имах нареждане на Партията от горе, да ми предадеш веднага архивата на „Земеделската задруга“ и да напуснеш заеманата длъжност - троснато отвърна партийният секретар.

- Арестуваме те за неподчинение на „новата власт“ - строго заяви кмета на селото.

Брат му Нено беше комунист, активен член на БКП/к/ и участваше съвсем съзнателно при арестуването на брат си Генчо. Те бяха трима братя: Генчо, Венко и най-малкият - Нено. Колкото двамата

му братя да бяха образовани, разумни и разсъдливи хора, толкова Нено беше заядлив, завистлив, опак човек и без угризение на съвестта участваше при арестуването на бати си Генчо.

Дълги години бай Генчо Бонев, заемащ длъжността секретар-касиер, води добросъвестно и старателно сметките на „земеделската задруга. Другият му брат Венко (адвокат) бе убит веднага след 09.09.1944 г. без съд и присъда, като „народен враг“.

Нено не зажали нито за единия, нито за другия си брат. Насъбрали се хора около тях гледаха със съжаление бай Генчо Бонев, но страхът беше надвил собственото им самообладание и те съчувствено мълчаха. Кметът щракна белезниците на бай Генчо Бонев и черната каминетка го откара в неизвестна посока, без да може да се обади на семейството си.

„Земеделската задруга“ беше трън в очите на комунистите и те всячески се мъчеха да я овладеят, но бай Генчо Бонев не се подчиняваше на партийните разпоредби и те решиха да се справят с него. Предадоха го на „народния съд“.

Партийният секретар изпрати сведения за Генчо Бонев Ненов до Окръжния съд, върху които сведения съда изготви своя обвинителен акт и го осъди като политически враг на БКП/к/ и „новата власт“.

Вестта, че Генчо Бонев Ненов е осъден от „Народния съд“ като народен враг, не закъсня да дойде в селото. Осъден бе на четири години затвор и конфискация на движимото и недвижимо имущество, двора с къщата и запор на парите в банката. Бай Генчо Бонев беше заможен човек. Още на другия ден хората

от кметството дойдоха с каруци, изведоха от обора алестия кон и го впрегнаха в каруцата, натовариха ги с конфискувания инвентар, източиха виното и ракията, взеха бъчвите, изпразниха хамбара и си заминаха. Осиротя многолюдното семейство на бай Генчо Бонев.

Жена му, стрина Веселина, се завайка, но не падна духом. Отиде при кмета, за да иска обяснение. Кмета кърши ръце и мънка.

- Ще се помъча да ви помогна, поне да не ви изселват от къщата, защото тя вече е държавна, само че ще трябва да плащате наем.

- Но тя е наша - запротестира стрина Веселина - наследство ни е от моя дядо Хаджи Галчо, какъв наем ще плащаме?

Стрина Веселина сред знуци и близките си хора

- Била е ваша, но сега е на държавата. Ако искате пак да е ваша, ще трябва да си я откупите.

- А от къде пари? Всичко ни взехте - парите, каруцата и коня, виното, ракията, зърното от хамбара, хранителните ни припаси. Как ще живеем?

- Е, поне нивите и лозята ви оставихме. Ще работите и ще си изкарвате прехраната, а за гдето живеете в държавно жилище, ще трябва да плащате наем на държавата. - и той махна с ръка, с което искаше да каже, че въпросът е приключен.

Стрина Веселина се завърна вкъщи унила. За кого да жали по напред - за съпруга си ли, или за малкият си син Николай, който беше вдворен в лагер на острова на смъртта Белене за това, че е разказвал вицове с антикомунистическо съдържание, или за убития си драгинко Венко Бонев - убит без съд и присъда веднага след 09.09.1944 г. или за красивият им кон Буцефал. Баба Съба, майка на стрина Веселина, за която се грижеше семейството, се помъчи да я заговори, но тя се затвори в стаята и дълго плака. След като изплака мъката си и разбра, че с плач нищо няма да постигне, започна да мисли трезво. Събра домашните си хора и им разказа всичко онова, което бе и казал кмета.

- Това не може да бъде! Защо взеха коня, та аз съм го отгледал от малко конче. Най-много ме боли за коня. Сякаш не кон, а жив човек извеждат от дома ни. Буцефал беше моята гордост, а сега с какво ще си работим нивите? Какво са се заяли с нас - избухна в яростен гняв синът ѝ Богдан и се закани да се разправи с общинарите.

Богдан

правим без теб.

- Но мамо, това и през турско не е било така.

- Комунистите са силни, тук пребивават руските войски и им дават кураж. Трябва да се примирим. Щом чичо ти Нено се обяви против нас, какво можеш да направиш.

Добри хора им помогнаха, кой с инвентар, кой с добитък, но семейството оцеля. Тогава при бедствие хората си помагаха, а комунизмът за българския народ беше по-лош и от бедствие.

След случилото се в семейството на бай Генчо Бонев, друго трагично събитие ги разгърси отново. Бащата на Славка, Тодор Серафимов, се хвърли под влака на гара Левски. Той бе работил извън България - в Чикаго и Москва - като готвач. Когато се завърна в България, с припечелените пари той отвори кръчма в град Левски, създаде семейство и там заживя. Комунистическата власт му отне заведението, от което той се препитаваше и не му разреши да работи като частник. Останал без поминък, в безизходица, в знак

на протест той се бе хвърлил под влака.

От случилото се Славка заляня, облече черни дрехи и се движеше в къщи като призрак. Колкото стрина Веселина да успокояваше снаха си, тя все жалеше за своя баща.

- Не мога, мале, той все е пред очите ми - с отрязана глава на релсите под влака - и сълзите й рукаха.

Така тя не можа да износи детето си до девет месеца - то се роди недоносно седмаче. Много грижи положиха баба Съба, стрина Веселина и Славка, за да огледат недоносеното дете, тогава нямаше ковъзи. Правеха разни процедури, каквито им кажеха старите хора, разтриваха го с разреден оцет и обвиваха в памук, а той - мъничък, в шепата си да го събереш. Домашните условия не бяха добри. Животът на новороденото беше на косъм от смъртта. На седмия ден от раждането извикаха пола и го кръстиха в къщи, та Бог да го запази, а ако е решил да си го прибере, кръстено да си отиде. Кръстиха го Евгений, хем да носи името на дядо си Генчо, хем името на кръстницата си Евгения. Благодарение на грижите и гена, който детето

Богдан и Славка

Малкият Генчо Бонев

притежаваше, малкият Евгений - Генчо, както хората от селото го знаеха - оживя. Не минаха и три години, бай Генчо още не беше си излежал затворническите години, нивите и лозята ги вкараха в ТКЗС-то. Сега семейството трябваше да работи за дребни стотинки, за да плаща наема за собствената си къща и да се изхранва. Къщата бе просторна, на два ката, но стара, строена още през турско време. Със здрави каменни темели, дълбока маза, където съхраняваха големите бъчви с виното и по-малките с ракията, а стените бяха изградени от плетена вършина. Отпред имаше голям трапузан, отгоре покрита с керемиди - истинска шедьовър на старинна българска къща. В двора до кладенеца бе израснал вековен стволест бряст с величествена корона и дебело стъбло, което за да се обхване, трябваше да се хванат шест човека за ръце. Под него живеешите в тази къщата още от стари времена са се събирали на размумка, или да изпият по чаша турско кафе, а в клоните му са гнездили най-различни птици. Под дебелата му сянка са седяли видни хора и са бистрили политиката с Халжи Галчо. Заможен човек е бил

Хаджи Галчо и съпругата му Гана, дъщеря на Съба;
своинове: Илия, Васил и седналите между майка си и баща си *Илия Ангел*.

старият Хаджия, ливали, ниви и лозя бол. Със съпругата си Гана беше ходил на Божии гроб, родоначало дава на известния Галчевски род в селото. Той имаше една дъщеря - Съба и трима сина: Илия, Васил и Ангел. И на тримата даде солидно европейско

Ангел Галчев и *Дядо Георги Йорданов

образование, тримата последователно учиха в Белгия и Швейцария. Не останаха в бащиния си дом. Пръснаха се из България. Илия се ожени за дъщерята на св.Франгов - Невяна и заживя с нея във Велико Търново, Васил се хвана на работа в Русе и остана там, а най-малкият - Ангел Галчев - направи много благоустройствени дела в селото и дядо Георги Йорданов го изтегли в София, а Александър Стамболийски го назначи за Главен Директор по Благоустройството на България. При Хаджи Галчо остана да живее само дъщеря му Съба със семейството си.

На много събития е бил свидетел старият бряст. Под него са се опъвали дълги маси за сватби и кръщенета, детски люлки са се люлели, под него са извели красивата внучка на Хаджията - Веселина - за сватбеното ѝ хоро на хармана, когато Генчо Бонев я взел за своя съпруга. Свидетел е бил на разговори,

*Дядо Георги Йорданов - виден деец на БЗНС и министър на обществените работи, пътища и благоустройството през 1931-1932 г.

които и бай Генчо Бонев е водил по важни държавни въпроси със своите съграждани. Старият бряст леко е шумял с листи, когато под него са седнали да си починат и разговарят със стопанина великият държавник Ал. Стамболийски, Цанко Церковски и Райко Даскалов. Бай Генчо и Райко Даскалов имаха приятелство от ранно детство. Бяха акрани. Заседно тръгнаха на училище, сядаха на един и същи чин. Когато завършиха средния курс на търговската гимназия, те се разделиха - Райко замина за Берлин, за да продължи образованието си, а Генчо се заергени, ожени се за внучката на Хаджи Галчо, отиде приведен зет и така наследи старинната къща и имота на Хаджията.

Със времето къщата започва да се руши и трябваше да се ремонтира. Опитите на Богдан да издейства от Общината материали за ремонт на къщата оставаха безуспешни. Завалеше ли дъжд, налагаше се да подлагат съдове, за да събират дъждовната вода, която течеше от покрива в стаите.

Бай Генчо Бонев си излежа присъдата в Търновския затвор и се завърна в отчуждената къща, затвори се в себе си и не отрони нито дума за това, което беше патил и препатил. Радваше се на внуците си и помагаше, доколкото можеше в къщи. Припечелваше някой лев от конуржилъка и облагородяваше лозови пръчки. Годините се вижеха една след друга. Вече имаше трима внука - две

момчета от Богдан и едно момиче от дъщеря си Надежда. Тя се бе задомила в София. Омъжи се за

Николай Генчев

виден художник, но сърцето и винаги я теплеше към бащиния дом, а той приличаше на развалина. Малкият му син Николай се завърна от о. Белене, но повече не припари до село, все още беше веселяк и бохем, записа се в туристическото дружество в София и песне в техния хор „Планинска песен“. Продължи да разказва вицове, но само не

политически, заради които комунистите го бяха изпратили на острова. Е, в тесен кръг пак се шегуваше с тях.

Богдан поиска да му разрешат в единия край на двора да направи малка постройка, където да се настани със семейството си - и това не му позволиха.

Съселяните виждаха несправедливостта, която властта наложи на семейството на Генчо Бонев, но не можаха да помогнат с нищо. Хора от разтурената и забранена организация на БЗНС/Никола Петков/ подучиха Богдан да подаде жалба до Казийонната Земеделска Организация и да се изясни в какво обвиняват баща му, та такива строги санкции им налагат. БЗНС - казийонен свика своите членове на събрание, за да разгледат жалбата на Богдан Генчев и

да се помъчат да му помогнат. На събранието много хора се изказаха в подкрепа на Богдан, единодушни бяха, че баща му е лежал в затвора не по политически причини, а защото не е предал своевременно архивата на „Земеделската задруга“, когато партийният секретар му е наредил. Бившият кмет Тодор Панаъотов взе думата и каза: „*Аз арестувах Генчо Бонев, но той ЗАРАДИ ИНАТА СИ ОТИДЕ В ЗАТВОРА. Партийният секретар какви сведения е дал за него - не знам, та „народният съд“ го е осъдил като народен враг.*“

В протокола на събранието фигурира и изказването на Славчо Денчев Петров: „*След 09.09.1944 г. бях натоварен да ревизирам архивата на Земеделската задруга, водена от Генчо Бонев, сметките бяха добре водени, подплатени с документи, наличните пари бяха в касата. Генчо Бонев с политика не се е занимавал.*“

В протокола е и изказването на Неделчо Луканов, което силно ме впечатли, цитирам го дословно: „*Бях натоварен и станах секретар на земеделската задруга. При предаване архива на задругата на мен Генчо Бонев не оказа съпротива, а това направил преди. Той не е имал никакви политически престъпления и как попадна под закона на „народният съд“, отначало ми бе много чудно, после разбрах, че влязъл в спор за предаване на архивата с Янко Тенев и той пратил лъжливи сведения пред „народният съд“. Трябва да се върне имота на това трудово семейство, който е отнет неправилно, семейството е финансово затруднено и няма*

възможност да си изкупи имота.“

Общото мнение бе, че трябва да се помогне на Богдан Генчев. Семейството му е многолюдно, в него има болни хора и е във финансово затруднено положение, той няма средства да изкупи този имот. Самата къща е много стара и рухнала. Взеха решение да се изпрати молба до Президиума на Народното събрание с молба да се върне къщата с дворното място на Богдан Генчев, но и от това не излезе нищо.

Един по един си отидоха от този свят първо баба Съба, след известно време дядо Генчо Бонев, а след него и жена му - стрина Веселина. Отидоха си от този свят и отнесоха със себе си горчивината от комунизма.

Богдан се отказа да се бори за собствената си наследствена къща. Заедно със Славка посъбраха малко пари, купиха къщата на изселил се човек от селото и заживяха в нея с двете си деца.

Бай Генчо Бонев не можа да види краха на комунизма, нито реабилитацията си, нито реституиранния си имот, нито „земеделската задруга“, за която така самоотвержено се бори, за да я запази от комунистите, а те я взеха и след време разтуриха.

А какво стана с къщата и двора ли - в двора комунистите построиха сграда за нуждите на социалния патронаж, която страда просъществува до края на комунизма, от нея остана само покрива и колоните, старата къща рухна, в руините бяха каменните темели, но и тях хората от селото разграбиха, двора буреняса, а някой отсече стария

бръст за огрев.

Съвременниците на бай Генчо Бонев измряха и никои вече не си спомня за този смел българин, който въпреки суровите санкции, налагани от комунистите, не се огъна пред тях, за да защити собствеността на селяните; ефрейтора от Първа българска армия - през Първата световна война, раняван на фронта, неуморния радетел за кооперативното движение и модерно земеделие.

Единственият човек, от когото черпих тези сведения, бе първородният му внук Евгений Богданов и архивите на „Земеделската задруга“.

Живка Танчева

Под старата лозница
„Инатът на бай Генчо“

Дизайн и печат:
„Пладеc“ ЕООД

Офис:
гр. Павликени
ул. „Христо Ботев“ 12
тел.: 06109 88 22, 0888 990207

Печатна база
гр. Павликени
ул. „Дондуков“ 22
(вход на бившия ДАП)
тел.: 061095 27 65, 0887 990923

Офис:
гр. Велика Търново
тел.: 0887 990913
E-mail: pladis@abv.bg

Автор:
Живка ТАНЧЕВА

Предп. подготовка:
Ренета Цоневска

гр. Бяла черква,
2017 г.